

Ombudsmanden for Inatsisartut

Beretning for 2019

2.1 Det er ikke nok at bringe en afgørelse i avisen – borgerne skal have direkte besked

Af chefkonsulent Franz Amdi Hansen

Myndighederne skal meddele afgørelser direkte til borgerne. Dét princip handler en af ombudsmandens udtalelser fra 2019 om. Sagen er offentliggjort som 2019-6, og er omtalt i afsnit 3.6 i denne beretning.

I sagen havde Kommuneqarfik Sermersooq nedsat en borgers offentlige hjælp. Under behandlingen af sagen henviste kommunen til, at nedsættelsen havde været omtalt i Nuuk Ugeavis længe før, at den nedsatte ydelse blev udbetalt til borgeren.

I sin udtalelse om sagen konkluderede ombudsmanden, at borgeren hverken mundtligt eller skriftligt var blevet meddelt en afgørelse om nedsættelsen. Fordi afgørelsen ikke var blevet meddelt borgeren, var det ikke i overensstemmelse med gældende ret, at kommunen havde nedsat ydelsen.

Men hvad er en afgørelse, og hvad betyder det, at den skal meddeles? Det kan du læse mere om i denne artikel.

Afgørelser fastsætter, hvad der er eller skal være ret

Hver dag træffer medarbejderne i forvaltningen massevis af beslutninger. En del af disse beslutninger – men ikke alle – er afgørelser.

Afgørelsesbegrebet er defineret i bemærkningerne til § 2 i sagsbehandlingsloven. Her står, at der ”med udtrykket ”truffet afgørelse” sigtes til udfærdigelse af retsakter, d.v.s. udtalelser, der går ud på at fastsætte, hvad der er eller skal være ret i et foreliggende tilfælde.”

Afgørelser afgrænses normalt i forhold til faktisk forvaltningsvirksomhed (f.eks. undervisning og børnepasning) og procesledende beslutninger (f.eks. en beslutning om at sætte en sag i bero).

En forvaltningsretlig afgørelse vil almindeligvis blive truffet på offentligretligt grundlag. Det vil sige, at aftaler og kontrakter, der indgås på privatretligt grundlag (f.eks. når en myndighed underskriver en kontrakt om leje af en bygning), ikke er afgørelser i sagsbehandlingslovens forstand.

Men derudover kan afgørelser handle om mange forskellige emner. Der bliver f.eks. truffet en afgørelse, når en kommune beslutter, at et barn skal anbringes udenfor hjem-

met, eller at en borger kan få aktindsigt i et dokument. Også beslutninger om at tildele offentlig hjælp – eller at ændre på størrelsen af en allerede tildelt hjælp – er afgørelser.

Det betyder ikke noget, om den myndighed, der træffer en afgørelse, selv bruger begrebet ”afgørelse”. Beslutninger, afslag og dispensationer kan også være afgørelser.

Afgørelser skal meddeles direkte

Det er ikke nok, at en myndighed træffer en afgørelse. Myndigheden skal også give borgeren besked om afgørelsen. Det følger af en såkaldt retsgrundsætning, at afgørelser kun kan få virkning efter deres indhold, hvis den myndighed, der har truffet afgørelsen, giver direkte og individuel besked til afgørelsens adressat og andre parter i sagen.

Hvis en afgørelse ikke er meddelt korrekt, er der tale om en væsentlig retlig mangel, og afgørelsen er ugyldig.

Det kan man bl.a. se af en dom fra 1934. Den 1. september 1932 – efter lønudbetaling – forlod en overassistent ved Københavns Belysningsvæsen sit arbejde for at tage med toget klokken 14:20 til Hamborg. Han gav ikke sine overordnede besked om afrejsen og udeblev fra sit arbejde. Halvanden måned senere besluttede Københavns Magistrat, at overassistenten skulle betragtes som bortgået fra tjenesten. Denne beslutning blev dog først meddelt overassistenten efter yderligere nogle dages forløb. Domstolene kom efterfølgende frem til, at magistratens beslutning kunne ligestilles med en afskedigelse. Men afskedigelsen havde først virkning fra det tidspunkt, hvor den var blevet meddelt overassistenten.

Hvordan skal afgørelser meddeles?

Hverken sagsbehandlingsloven eller lovgivningen i øvrigt indeholder en generel bestemmelse om, hvordan afgørelser skal meddeles. Afgørelser kan derfor som udgangspunkt meddeles mundtligt (f.eks. ved at myndigheden ringer til borgeren) eller skriftligt (f.eks. ved at myndigheden sender borgeren et brev om afgørelsen).

Det følger dog af god forvaltningsskik, at en mundtligt meddelt afgørelse, der er byrdefuld for adressaten, bør bekræftes skriftligt, og at særligt indgribende afgørelser efter omstændighederne bør meddeles skriftligt. Herudover følger det også af god forvaltningsskik, at skriftlige ansøgninger som udgangspunkt bør besvares skriftligt.

Men også mundtligt meddelte afgørelser skal dokumenteres skriftligt. Der gælder således en retsgrundsætning om, at myndighederne skal tage notat om alle væsentlige ekspeditioner i bl.a. afgørelsessager. Det betyder, at myndigheden skal skrive notat om afgørelser, der meddeles mundtligt.

Hvornår er en afgørelse meddelt?

En afgørelse er som udgangspunkt meddelt, når den er kommet frem til adressaten. Derimod er det ikke et krav, at meddelelsen er kommet til adressatens kundskab.

Det betyder, at det er uden betydning, om den borger, der har modtaget et brev med en afgørelse fra en myndighed i sin postkasse, rent faktisk har åbnet, læst og forstået brevet.

Tilfældigt kendskab er uden betydning

Hvad sker der, hvis en afgørelse ikke bliver meddelt korrekt? Praksis viser, at det er uden betydning for adressaten. Det gælder også, selvom adressaten er blevet bekendt med afgørelsens indhold på en anden måde. Det betyder, at en afgørelse kun kan få virkning efter sit indhold, hvis den er meddelt korrekt.

I 1989 tog Højesteret stilling til en sag, der netop handlede om en afgørelse, der ikke var blevet meddelt korrekt, men hvor afgørelsens adressat alligevel var blevet bekendt med afgørelsens indhold. Kort fortalt handler dommen om, at en ejendom var blevet pålagt såkaldt tilbudspligt efter indstilling fra Allerød Kommune. Ejendommen skulle derfor tilbydes til kommunen i forbindelse med et salg.

Ejeren af ejendommen var ad omveje blevet bekendt med tilbudspligten, men solgte alligevel ejendommen uden at tilbyde den til kommunen først. Først herefter gav kommunen ejeren af ejendommen meddelelse om tilbudspligten på den måde, der var foreskrevet i loven.

I dommen udtalte Højesterets flertal bl.a., at det fulgte af "almindelige forvaltningsretlige principper", at pålægget om tilbudspligt kun kunne kræves opfyldt, hvis pålægget var meddelt på den måde, der var fastsat ved lov. Det tilfældige kendskab, som ejeren af ejendommen havde til tilbudspligten, var således uden betydning for kommunens mulighed for at kræve ejendommen tilbudt i forbindelse med salg.

Hvorfor skal afgørelser meddeles?

Det kan måske synes unødigt formalistisk, at alle afgørelser skal meddeles individuelt. Man kan hævde, at myndighederne ville kunne spare både tid, penge og konvolutter, hvis de ikke skulle meddele afgørelser direkte. Ville det ikke være meget bedre, hvis myndighederne kunne nøjes med at give en samlet besked, der nåede ud til en masse mennesker?

Ikke nødvendigvis. Udover det rent juridiske er der meget, der taler for, at en sådan fremgangsmåde ville være problematisk. For hvis myndighederne ikke skulle meddele afgørelser direkte, ville de borgere, der ønskede at være sikre på, at de ikke gik glip af en afgørelse, selv skulle holde sig ajour. Borgerne ville være tvunget til hele tiden at holde øje med opslagstavler, aviser og andre steder, hvor myndighederne kunne tænkes at give besked om nyligt truffne afgørelser.

Der ville formentlig være en del borgere, der slet ikke opdagede, at der var en myndighed, der havde truffet en afgørelse, der berørte dem. Hvis en borger var gået glip af en afgørelse, ville borgeren miste muligheden for at indrette sig efter afgørelsens indhold. F.eks. ville en modtager af offentlig hjælp, der ikke havde modtaget oplysning

ger om hjælpens størrelse, ikke kunne afstemme sit forbrug herefter. Var hjælpen udmålt forkert, ville borgeren heller ikke kunne klage over en afgørelse, som borgeren ikke kendte.

Hertil kommer, at bl.a. reglerne om tavshedspligt også sætter en grænse for, hvilke oplysninger myndighederne kan offentliggøre.

Heldigvis er der en simpel løsning på denne problemstilling. Myndighederne skal bare sørge for at give borgerne direkte besked om en afgørelse.

Forslag til yderligere læsning

Sagsbehandlingsloven og bemærkningerne hertil kan læses på www.lovgivning.gl.

I udtalelsen fra ombudsmanden om nedsættelse af en borgers offentlige hjælp (2019-6) kan man læse mere om reglerne om meddelelse af afgørelser. I en anden udtalelse fra ombudsmanden (2018-4) kan man læse mere om, hvornår afgørelser skal meddeles skriftligt. Begge udtalelser indeholder en række henvisninger til juridisk litteratur og praksis fra Ombudsmanden for Inatsisartut og Folketingets Ombudsmand. Udtalelser fra Ombudsmanden for Inatsisartut er tilgængelige på www.ombudsmand.gl.

I Ugeskrift for Retsvæsen kan man læse både dommen om overassistenten, der tog til Hamborg (U.1934.271 H), og dommen om tilbudspligten (U.1989.442 H).

Folketingets Ombudsmand har også forholdt sig til meddelelse af afgørelser i en række udtalelser. Se f.eks. FOB 1983.251, FOB 1994.265, FOB 2000.320, FOB 2005.434, FOB 2006.414, FOB 2009 20-4, FOB 2011 18-1, FOB 2016-33. Udtalelserne kan læses på www.ombudsmanden.dk.